

nachatu, ut talis est. Quod semper addo, ne quis inferat idem genus paupertatis esse de substantia status religiosi, ut sic; nam hoc est argumentum ab inferiori ad superius affirmative, quia status religiosus latius patet quam monachus. Aliter interpretantur Innocentius illum textum, et Panormitanus, et alii

ibi, sensum Innocentii III fuisse, non posse Pontificem dispensare sine causa, pro suo arbitrio, ponderantes verbum, *licentiam indulgere*. Sed hæc interpretatio mihi non satisfacit; sic enim vel ratio Pontificis non erit sufficiens, vel solum concludit Abbatem non posse dispensare sine causa.

FINIS LIBRI OCTAVI.

INDEX CAPITUM LIBRI NONI

DE VOTO CASTITATIS.

- CAP. I.** *Utrum votum castitatis sit licitum et consulendum.*
- CAP. II.** *Ad quid obliget votum simplex castitatis.*
- CAP. III.** *Utrum votum simplex castitatis obliget ad non contrahendum matrimonium.*
- CAP. IV.** *Utrum votum simplex castitatis per se et natura sua irritet matrimonium postea contractum.*
- CAP. V.** *Ad quid obliget simplex votum castitatis post matrimonium contractum.*
- CAP. VI.** *Utrum simplex votum castitatis vim habeat dirimendi matrimonium ratum.*
- CAP. VII.** *Utrum votum simplex castitatis vim habeat ad dissolvenda sponsalia de futuro.*
- CAP. VIII.** *Utrum possit maritus votum continentie ab uxore sine sua licentia emissum irritare.*
- CAP. IX.** *Quid possit uxor circa votum castitatis mariti sine ejus consensu emissum. Et quid de voto castitatis utriusque ex mutuo facto consensu.*
- CAP. X.** *Quid dicendum sit de conjuge, qui de licentia consortis continentiam vovit, et an talis licentia sit revocabilis.*
- CAP. XI.** *Utrum præter Summum Pontificem aliquis per potestatem quasi ordinariam, seu generalem, in voto simplici castitatis dispensare valeat.*
- CAP. XII.** *Aliquot dubia circa reservationem voti simplicis castitatis.*
- CAP. XIII.** *Utrum obligatio servandi continentiam jure divino fuerit alicui ordini annexa.*
- CAP. XIV.** *Quo tempore cæperit esse in Ecclesia castitatis obligatio in Episcopis ac presbyteris.*
- CAP. XV.** *Quæ sit ac fuerit obligatio servandi castitatem in Episcopis ac presbyteris Ecclesiæ Orientalis.*
- CAP. XVI.** *De obligatione servandi castitatem, qua diaconi ac subdiaconi sunt astricti, ac de antiquitate illius.*
- CAP. XVII.** *Utrum obligatio servandi castitatem in clerico in sacris oriatur ex voto, an ex solo præcepto ecclesiastico.*
- CAP. XVIII.** *Quibus modis peccare possit contra votum castitatis is, qui ante matrimonium in sacris ordinatus est, et quas pœnas incurrat.*
- CAP. XIX.** *Ad quid obligetur, vel quomodo peccet clericus, qui post matrimonium in sacris ordinatus est vivente uxore.*
- CAP. XX.** *Utrum in votum ordinis sacri cadere possit dispensatio.*
- CAP. XXI.** *Quam sit antiquum in Ecclesia, ut votum castitatis religiosæ solemne sit, ita ut matrimonium subsequens dirimat.*

CAP. XXII. *Votum solemne castitatis religionis vim non habere dissolvendi matrimonium ratum et consummatum ostenditur.*

CAP. XXIII. *Utrum votum solemne castitatis religionis vim habeat dissolvendi matrimonium ratum.*

CAP. XXIV. *Quo tempore inceperit vo-*

tum solemne castitatis religiosæ matrimonium ratum dirimere.

CAP. XXV. *Expediuntur aliquot dubia, quæ ex supradictis de matrimonio rato, et voto solemni religionis oriuntur.*

CAP. XXVI. *Utrum in solemne votum castitatis religiosæ cadere possit dispensatio.*

LIBER NONUS

DE VOTO CASTITATIS.

Duplex est castitatis consideratio. Una absoluta, et secundum se; altera quatenus statui vel consecrationi aliquarum personarum annexa est, nimirum Ordini sacro aut religioni. Et quidem prior consideratio simplicior est ac communior; illo autem modo castitas per votum simplex promittitur, et ideo sub ea ratione hic prius dicemus, postea vero de reliquis. Quapropter votum simplex in præsentia pure ac præcise sumitur, ut ab omni statu religioso distinguitur. De quo eadem fere capita, quæ de paupertate prosecuti sumus, pertractabimus.

CAPUT I.

UTRUM VOTUM CASTITATIS SIT LICITUM ET CONSULENDUM.

1. *Errores hæreticorum.*—*Primus damnabat nuptias.*—Fuerunt de hac re errores extreme contrarii. Quidam enim dixerunt continentiam non solum licitam, sed etiam necessariam esse ad honos mores, qui consequenter nuptias, ut illicitas, damnabant. Quod de Encratitis refert Irenæus, lib. 1, c. 30, cujus auctores dicit fuisse Saturninum et Marcionem, et c. 31, subjungit Tatianum, Justini discipulum, illius erroris auctorem extitisse. Idem refert Eusebius, lib. 4 Historiæ, c. 27; et Epi-

phanus, hæres. 46, qui etiam in 61, refert hæreticos, dictos Apostolicos, in eodem errore fuisse. Idem Augustinus, de Hæresibus, c. 40; et D. Thomas, 3, contra Gentes, c. 127. Hic tamen error non est a nobis in præsentia impugnandus, tum quia per se satis ineptus est, et contrarius humani generis conservationi, quem propterea Christus Dominus et verbis illis satis confutavit, Matth. 19: *Quos Deus conjunxit, homo non separet*, et sua præsentia honorans nuptias in Cana Galilææ, ut Augustinus, tract. 9 in Joannem, notavit. Tum etiam quia ille error non est directe nobis contrarius; nam, licet continentia esset necessaria ad salutem, posset esse materia voti, sicut nunc de facto est magna pars continentia, illa scilicet quæ servatur abstinendo etiam ab actionibus licitis, et extra conjugium. Et eadem ratione omitto hoc loco errorem Tertulliani, qui, secutus Montanum, dixit continentiam vidualem esse ad salutem necessariam post mortem prioris conjugis; sed uterque error in materia de matrimonio confutandus est.

2. *Secundus error abstinere a nuptiis damnabat.*—*Tertius error continentiam esse opus consilii negat.*—Alii vero, e contrario, dixerunt esse illicitum continentiam servare a nuptiis abstinendo. In hoc errore dicitur fuisse

Wicleph.; in his tamen, quæ in Concilio Constantiensi, sess. 8, referuntur, expresse non habetur. Sumi tamen potest ex 20 et 30, quatenus in eis ait, statum religiosum impedire observantiam præceptorum Christi. Alii autem hæretici, quamvis continentiam non damnaverint, negarunt tamen esse majoris meriti aut dignitatis quam matrimonium, et ideo etiam negarunt esse consilium Evangelicum servare aut vovere virginitatem, quia minus bonum non est matrimonium contrahere. Hujus erroris primus auctor creditur fuisse Jovinianus, contra quem acriter et feliciter pugnavit Hieronymus. Ut autem D. Thomas notavit, opusc. Contra detrahentes relig., cap. 6, in hunc errorem devenit ex alio, quem etiam illi ascribit idem Hieronymus in libris contra eundem, et Augustinus, de Hæresibus, cap. 82, scilicet, quod omnes Sanctos et Beatos æqualis meriti et gloriæ faciebat. Unde nihil mirum est quod inter status hujus vitæ in merito et perfectione non distinguat. Eundem etiam errorem secutus fuit Helvidius eodem fere tempore, ita ut incertum sit an Jovinianum in hoc errore antecesserit; contra utrumque enim scripsit Hieronymus, prius tamen contra Helvidium, ut ex lib. 1 contra Jovinianum constat, et ex Apologia ad Pammachium contra Jovinianum. Denique idem Hieronymus, lib. 2 contra Jovinianum, significat hos hæreticos errorem hunc ex Basilide sumpsisse; tamen nec Epiphanius neque alii veteres errorem hunc Basilidi ascribunt; sed quia ille pessime de castitate sensit, magnamque libertatem et licentiam libidinis hominibus præbebat, ideo dixit Hieronymus Basilidem in Jovinianum fuisse transformatum, vel hunc illius spiritum participasse; proprius vero Jovinianus ipse transformatus est in Lutherum, qui non solum participavit, sed etiam auxit errorem hunc, ut referunt Lindanus, in suo dubitatio, Dialog. 2; Bellarm., lib. 2 de Monach., cap. 8, et alii. Nam, licet prius in assertionem, art. 30, consilium virginitatis probasset, ut videre licet apud Rosensem, postea tamen hoc retractavit in suo Epithalamio, ut omnes referunt, eumque secuti sunt Calvinus, Petrus Martyr, et alii posteriores hæretici, qui in summa dicunt virginitatem seu cælibatum rem esse indifferentem, quam proinde offerre Deo per votum, aut in cultum religiosum, superstitiosum est; eam vero eligere propter vitandas matrimonii molestias ac curas non esse malum, imo laudabile, si homo id faciat ut sit magis expeditus ad munera Evangelica obeunda.

Hunc errorem impugnarunt olim inter Patres Hieronymus et Augustinus præcipue; nostris vero temporibus, omnes qui contra hæreticos scripserunt, et inter eos diligentissime Bellarminus, loco citato, et ideo in illius confutatione non immorabor, sed brevissime veritatem catholicam supponam, et confirmabo, tanquam fundamentum necessarium omnium, quæ de statu religionis dicenda sunt.

3. *Assertio prima: servare perpetuam virginitatem et continentiam est licitum.*—Dico ergo primo: perpetuam virginitatem et continentiam servare, non est malum, sed licitum. Hæc assertio est de fide, quæ a fortiori constabit ex his quæ de excellentia virginitatis, et perpetuo illius usu in Ecclesia in sequentibus dicemus. Nunc sufficiat Christi testimonium, Matth. 19, ubi cum Pharisæis explicasset quam sit indissolubile matrimonii vinculum, dixerunt illi discipuli: *Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere;* quibus Christus respondit: *Non omnes capiunt verbum hoc.* Quibus verbis satis significavit illos non male dixisse, imo potius ostendit eos non solum veram, sed etiam adeo excellentem sententiam dixisse, ut pauci sint qui ejus pondus et utilitatem intelligant, nisi a Deo illuminentur, ut ponderavit Epiphanius, hæres. 66; et Chrysostomus ibi late. Constat ergo ex hoc loco manifeste, abstinere a nuptiis non esse malum, cum etiam expediens esse possit. Seculis autem nuptiis, in aliquo servare continentiam non solum malum non est, verum etiam ad honestatem necessarium. Et ideo Christus Dominus, quamvis discipuli solum intulissent expedire non nubere, statim laudavit eos qui se castraverunt propter regnum cælorum, quia non potest esse expediens a nuptiis abstinere, nisi simul omnis libidinis usus abscindatur, alioquin (ut Paulus dixit) melius est nubere quam uri.

4. *Probatur ratio.*—*Matrimonii præceptum non datur.*—Ratio autem hujus veritatis est, quia nullum est præceptum, quod omnes et singulos homines pro aliquo tempore vitæ uniuscujusque obliget ad matrimonium contrahendum; ergo non est unde sit per se malum perpetuam servare castitatem, quia quod non est contra præceptum, malum non est. Antecedens autem patet, quia illud præceptum non est positivum divinum vel humanum, nullibi enim scriptum reperitur, neque etiam traditur, sed ex utroque capite expresse habetur, ut infra ostendam. Neque etiam est præceptum naturale, quale significatum est

in illis verbis Genes. 1 : *Crescite, et multiplicamini, et replete terram*, quod testimonium contra virginitatem hæretici urgent, quibus respondent Catholici, præceptum illud necessarium fuisse illo tempore, quo terra erat hominibus vacua, quod significant illa verba : *Et replete terram*; postquam vero terra jam hominibus repleta est, jam illa specialis necessitas cessavit, et consequenter præceptum etiam illud ablatum est. Quo sensu videtur dixisse Cyprianus, lib. de Habitu virginum, circa finem : *Prima sententia crescere et generare præcepit; secunda ad continentiam suavit; cum adhuc nudus mundus et inanis esset, copiam fecunditate generantes propagamur, et crescimus ad humani generis augmentum; cum jam refertus esset orbis, et mundus impletus, qui capere continentiam possunt, spadonum more viventes, castrantur ad regnum*. Sic etiam dixit Hieronymus, lib. contra Jovinianum : *Necesse fuit prius plantare sylvam, et crescere, ut esset quod postea posset excidi*. Et lib. cont. Helvidium, significat præceptum illud durasse usque ad veteris legis tempora, post Christi autem adventum cessasse. Quod explicans Castro, verbo *Virginitas*, tria distinguit tempora. Primum, in quo præceptum illud omnes et singulos obligavit, quod duravit usque ad sufficientem generis humani propagationem. Secundum, in quo adhuc præceptum obligat genus humanum, non quidem quoad singulas personas, sed quoad ipsas Respublicas vel earum gubernatores, ad quos spectabat curare, ut sufficienter hominum propagatio in Republica non deesset, quod durasse putat usque ad Christi adventum. In quo tertium tempus incepit, quando præceptum illud, vel singulos homines, vel ipsum humanum genus obligat, sed omnibus data est libertas servandi virginitatem; unde significat præceptum illud non naturale, sed positivum fuisse, alioquin mutatum non esset.

5. *In verbis allatis Genesis, nullum præceptum continetur, sed nuptiæ approbantur*. — Doctrinam hanc non satis fundatam existimo. Et imprimis probabilissimum censeo, in verbis illis Genesis 1, nullum esse latum præceptum. Primo, quia eisdem verbis: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram*, usus est Deus benedicendo pisces maris. Secundo, quia propter hanc causam Augustinus variis locis explicat, illis verbis, *fecundatarum benedictionem nuptiarum* contineri, ut loquitur, lib. 2 de Peccato origin., c. 33, et lib. 3 Genes.

ad litter., c. 13, ubi interrogat cur Deus illa verba protulerit in creatione piscium et hominum, et non in generatione vegetabilium, et aliorum terrestrium animalium. Et respondet vegetabilia sine sensu generare, et ideo non fuisse illa benedictione digna; ibi autem primum dictam esse, ubi talis inest affectus; ita vero dicta esse de aquarum animalibus, ut de terrenis etiam intelligerentur, quamvis expressa non fuissent: *Necessarium autem* (inquit) *fuit hoc in homine repetere, ne quisquam dixerit in officio gignendi filios ullum esse peccatum*, etc. Similia habet, de Bono conjug., cap. secundo, et aliis locis, ex quibus constat illum sensisse, in illis verbis non esse necessarium intelligere præceptum ali-quod affirmativum, sed benedictionem fecunditatis, et approbationem nuptiarum, quod etiam sensit Chrysostomus ibi, homil. 10, dicens: *Ecce quam eminens benedictio, nam hoc: Crescite, et multiplicamini, et implete terram, etiam de brutis animalibus et reptilibus dictum est* (quod intelligendum est juxta expositionem Augustini); *sed, Dominamini et imperate, de viro et muliere dictum*. In quibus duas insinuat rationes, ob quas verba illa: *Crescite, et multiplicamini*, non videbantur præceptum continere. Una est jam tacta, quia fuerunt communia brutis, quod clarissime etiam constat ex c. 8 Genes., ibi: *Cuncta animalia, quæ sunt apud te, etc., educ tecum, et ingredimini super terram, crescite, et multiplicamini super eam*. Altera est, quia posteriora verba, *dominamini, et imperate*, sunt ejusdem formæ, et præceptum non continent, sed potestatem et benedictionem; imo expendo in prioribus verbis usum fuisse Deum vocibus passivam significationem, potius quam activum imperium, indicantibus; non dixit: *Generate, aut multiplicare*, sed: *Crescite et multiplicamini*, quæ in rigore non sunt verba præceptiva. Verbum autem dominandi ex modo suæ significationis magis posset indicare præceptum; ibi tamen non nisi potestatem et beneplacitum significat.

6. *Verba Genesis dicta ad primos homines continebant præceptum, non positivum, sed naturale*. — *Hoc præceptum solum primos homines obligabat pro illo tempore necessitatis*. — Admitto nihilominus verba illa ad primos homines applicata continuisse præceptum; nego tamen illud fuisse positivum (maxime quatenus referebatur ad statum naturæ lapsæ), sed naturale. Dico autem maxime, etc., nam duo tituli esse possunt ad obligandos

homines ad generationem humanam, scilicet, propagatio, et conservatio ejus, et hic posterior videtur magis præcisus ac necessarius; nam quando species sufficienter conservatur in uno individuo propter incorruptibilitatem ejus, non est necessaria multiplicatio individuorum, nec Deus solet illa multiplicare; durante autem statu innocentiae, homines essent immortales suo modo, et ideo usus generationis non esset ibi necessarius propter conservationem speciei, et consequenter videri poterat non ita obligare tunc præceptum naturale generationis, quia sola propagatio solo naturali titulo non videbatur sufficiens ad hanc obligationem, nisi Deus suam voluntatem ostendisset. At vero respectu naturæ lapsæ, sine dubio fuit hoc naturale præceptum propter necessitatem conservandæ speciei, et probabilius credo etiam in statu innocentiae obligatum hoc præceptum naturale; quia, licet ex divino munere natura humana perpetuo conservaretur in uno individuo, nihilominus ipsa secundum se indiget generatione ad conservationem suam, et ex hac indigentia nascitur præceptum naturale, quod Deus non abstulit propter superadditum donum, præsertim cum modum ipsum generationis ita esset in illo statu perfecturus, ut sine indecentia vel ulla culpa fieret, ut latius prosequitur Augustinus citatis locis, et 14 lib. de Civit., cap. 21 et 22. Unde etiam verisimile est, vel propter solam convenientem propagationem potuisse tunc naturale præceptum obligare. Hoc ergo præceptum per illa verba explicare potuit Deus, nullam vero determinationem positivam illi addidit, sed illud naturæ suæ reliquit, ut ex ipsis verbis constat, quia nec tempus nec personas determinavit; præceptum autem illud imprimis affirmativum est, et ex hoc capite non obligat, nisi tempore necessitatis speciei humanæ, sicut præceptum eleemosynæ obligat tempore necessitatis individui humani; hæc autem necessitas extrema, ut sic dicam, solum fuit in Adamo et Eva, et ideo illos in particulari obligavit absolute quidem ad generationem humanam; an vero ad tot vel plures, non potest ex vi solius præcepti definiri, sed eorum prudentiæ et arbitrio definitum fuit, in quo debuerunt consulere non solum extremæ necessitati naturæ, sed etiam gravi, ideoque vacare debuerunt generationi usque ad multiplicationem sufficientem ad subveniendum tali necessitati naturæ, modo sibi speciali congruente, et sine privato incommodo.

7. *Postea neminem in particulari obligavit*. — *In lege veteri nullum fuit matrimonii præceptum*. — Post illud vero tempus vix credo fuisse ullum, in quo præceptum illud non modo singulos homines, verum nec ullum in particulari obligaverit, quia statim cessavit necessitas illa naturæ, et homines ipsi per sese satis erant ad generationem propensi; et ideo, signato quolibet in particulari, etiamsi a generatione vacaverit, in nullo periculo aut gravi necessitate natura humana constitueretur. Præceptum ergo ipsum semper mansit aptum ad obligandum, ut sic dicam, si necessitas sufficiens ex parte naturæ occurreret, tamen quia hæc cessavit, cessavit obligatio, vel, si fortasse duravit aliquo tempore post Adamum, illud non fuit diuturnum, neque ex divina lege habuit determinationem, sed prudentiæ hominum, vel principum Reipublicæ commissa fuit. Et ideo in 2 tom. tertiæ p., disp. 6, sect. 1, dixi, et ex Scriptura et Patribus ostendi, non fuisse in lege veteri ullum præceptum contrahendi matrimonium, vel vacandi generationi, ubi etiam ostendi multos sanctos viros cælibatum servasse illo tempore, quod est signum sufficiens non fuisse contra præceptum; per se etiam verisimile est, et in sequentibus attingetur, inter Gentiles, plures abstinuisse a matrimonio, etiam ante tempora legis scriptæ, quod nunquam fuit vitio datum, etiam a philosophis vel historiographis fide dignis. Signum ergo est post priora mundi initia non fuisse inter homines cognitam talis præcepti obligationem. Quod si de antiquioribus temporibus hoc verum est, multo est evidentius de tempore legis gratiæ, in quo nulla urget necessitas vel propagationis, vel conservationis humani generis, ut per se notum est.

8. *Objectio*. — Dicere quis potest, esto generatio non sit necessaria humano generi, esse tamen necessariam illi individuo, quod per talem generationem producendum esset; nam si vera est philosophorum sententia, quæ asserit individuum hoc, verbi gratia, hunc hominem non posse naturaliter nisi ab his causis, nimirum ab his parentibus generari, clare sequitur eos, qui virginitatem profitentur, quantum in se est, privare multos homines ipso bono existendi, et consequenter etiam potestate obtinendi beatitudinem, quam fortasse consequerentur; hoc autem si non justitiæ, saltem charitati videtur contrarium. Nec satisfaciet qui dixerit charitatem nondum obligare respectu talium hominum, quia non

sunt. Nam vagus concubitus est illicitus, et maritalis etiam accessus ad uxorem menstruatam est reprehensibilis. Ratio autem utriusque turpitudinis est damnum proles, quamvis illa nondum concepta supponatur; ergo charitas habet rationem filiorum, nondum etiam procreatorum. Et fortasse propter hanc rationem dixerunt quidam Rabini reum esse homicidii, qui liberis non dat operam, et qui non relinquit filium, excommunicatum esse a Deo. Refert illos Bellarm., lib. 2 de Monachis, cap. 6; sed contra hos disputavimus sufficienter in 2 tom. tertiæ partis, loco supra citato.

9. *Responsio prima.*—*Duplex præceptum, unum obligans ad specificationem, aliud ad exercitium actus.*—*Secunda.*—*Tertia.*—Respondetur incipiendo ab hac parte ultima, in actibus humanis distingui duplicia præcepta, quædam obligantia tantum ad specificationem actus; alia etiam ad exercitium; sæpe enim non tenetur exercere homo actum; si tamen illum efficit, debitum modum servare debet, in orando, comedendo, et similibus. Sic igitur ad prolem nondum genitam non obligatur homo, ut sic dicam, ad exercitium actus, quando speciei non est necessarium, quia individua non sunt ita per se intenta, et quia talia individua, ut sic spectata, nondum sunt in actu, in quo charitatis ordo possit ad illis benefaciendum obligare, maxime cum eorum bonum sit adeo incertum et latens, bonum autem proprium, quod per hoc medium intendi potest, certius et clarius sit. Accedit quod illa obligatio esset quodammodo infinita, nec humano modo expleri possit; quia si individuatio proles pendet ex parente, pendet etiam ex tempore et momento generationis, et ex materia, seu cibis, et ex aliis circumstantiis similibus, quæ sub humanam considerationem non cadunt. Item eo titulo obligaretur homo ad generationis actum, quoties commode posset, quod incredibile est. Denique Deus nec fecit, nec faciet omnes homines quos facere potest, quia cum sit quid infinitum, quod fieri non potest sub certo numero et mensura, conveniens fuit numerum certum ab eo definiri, qui numerus non minuetur, etiamsi quilibet homo in generali sumptus a generando abstinereat.

10. Nec timendum est quod ea occasione aliquis beatitudine privetur; nam si prædestinatus est, Deus providebit modum, ut talis homo infallibiliter generetur. Unde non oportet nos de hac re esse sollicitos, neque ob eam causam ea prætermittere, quæ nobis expe-

diunt. At vero, supposita voluntate generandi, lex ipsa naturalis obligat quasi ad specificationem actus, id est, ut debito et convenienti modo fiat, idque non solum propter bonum hujus individui, sed etiam totius speciei, nam in hoc genere obligationis hi duo respectus inseparabiles sunt; nam, absolute loquendo, constat ad bonum speciei necessarium esse ut convenienti modo producat; non potest autem produci immediate in se, sed in individuis; ergo ipsa communis ratio totius naturæ postulat convenientem individuorum generationem, in quo non est major ratio de uno quam de alio, et ideo hæc obligatio in quæcumque generationem cadit, supposito quod faciendum sit, quamvis absolute, et nulla facta suppositione, a generatione abstinere semper liceat.

11. *Assertio secunda: castitatem servare non solum licitum, sed melius.*—Dico secundo: non solum licitum, sed etiam melius est virginitatem servare, quæ propterea licet in Evangelica lege non præcipiatur, consulitur tamen. Conclusio est de fide, primo, quia expresse asseritur et probatur a Paulo, 1 Cor. 7, dicente: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do, etc.*; et rationem indicat inferius, dicens: *Volo autem vos sine sollicitudine esse; qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, etc.*; et infra: *Mulier innupta et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu; et infra: Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit; et qui non jungit, melius facit.* Ac tandem de vidua ita concludit: *Beatorum autem erit, si sic permanserit, secundum meum consilium, pulo autem quod et ego Spiritum Dei habeam.* Hoc testimonium variis modis conantur eludere hæretici, sed verba sunt adeo clara, ut superfluum sit illis respondere, præsertim cum omnes Patres et universalis Ecclesiæ traditio ita locum illum semper intellexerint, ut patet ex Chrysostomo, Hieronymo, Ambrosio et aliis expositoribus in hunc locum; Hieronymo etiam, libro contra Helvid., et libr. 1 contra Jovinian., et Epistola ad Eustochium, de Custodia virginitatis; et Augustino, lib. de Sanct. virgin., cap. 13 et sequentibus. Imo Tertullianus, lib. de Velandis virgin., c. 8, significat hoc Apostoli consilium tantum apud Corinthios valuisse, ut inde apud eos incepto consuetudo velandi virgines, quos aliæ Ecclesiæ postea imitatae sunt. De qua consuetudine statim plura dicemus. Ex professo eundem locum ita exponit Theob-

retus, in Epitome divinatorum decretorum, cap. de Virginitate; Cyprian., lib. de Habitu virginum, et optime lib. de Cardinalibus Christi operibus, circa finem.

12. Sed aiunt Paulum exponi posse de utilitate virginitatis ad hanc temporalem vitam, sine matrimonii oneribus cum majori quiete et pace transigendam, non vero de honestate ejus, vel majori honestate, bonitate, aut merito ad vitam æternam. Augustinus autem, lib. de Sancta Virginitate, cap. 13, mirabiliter desipere dicit eos, qui ita sentiunt; et plane cum Apostolo dicat, 1 Cor. 7: *Consilium autem do tanquam misericordiam consecutus a Domino ut sim fidelis*, aperte indicat se dare supernaturale consilium ad fidelem dispensationem Evangelii spectans; non ergo loquitur de humana tantum et temporali commoditate, quod etiam constat ex sequentibus verbis ipsius Apostoli, dicentis: *Mulier innupta et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu.* Loquitur ergo de spirituali fructu virginitatis, de quo etiam apertissime locutus est Christus, Matth. 19, cum eos laudat qui se castraverunt propter regnum cælorum. Nec vero solum hoc titulo laudatur virginitas vel continentia, quod ad alia spiritualia opera hominem magis liberum et expeditum reddit, sed etiam quod ipsa per sese amabilior sit, eo quod sit melior et honestior, et majoris etiam meriti, eo quod sit etiam difficilior. Utrumque autem significavit Apostolus, illud quidem, dicens: *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, et qui non jungit, melius facit*; non enim dixit *utilius*, sed *melius*. Nec comparat cum matrimonio, quatenus onerosum est, sed quatenus honestum est. Aliud vero ostendit, cum addit: *Beatorum erit, si sic permanserit.* Spe quidem in hac vita propter majus meritum, re autem in futura propter majus præmium, quantum est ex parte virginitatis, ut recte dixit Augustinus, lib. de Bono conjug., c. 23, et propter specialem coronam seu aureolam virginibus destinatam, quam describit Joann., Apoc. 14, per *canticum novum*, quod soli virgines dicere possunt, sequentes Agnum quocumque ierit. Quod ita exposuerunt Beda, Anselm., et alii antiqui expositores ibi; Augustinus et Hieronymus, in libris citatis; et Gregorius, in Pastoralis, 3 p., admon. 29, et lib. 1 in 1 Regum, cap. 3; et amplectitur Ecclesia, cum in hymno virginum canit: *Quocumque pergis, virgines sequuntur, atque laudibus post te canentes cursitant, hymnosque dulces personant.*

13. *Objectio.*—*Quæ necessitas sit, de qua Apostolus loquitur.*—Obstare autem videntur huic expositioni illa verba Apostoli: *Existimo hoc bonum esse propter instantem necessitatem.* Nam in illis significat solum propter præsentis vitæ necessitatem illud consilium præbere, non propter futuram æternitatem. Hæc est objectio hæreticorum non nova, sed antiqua; illam enim refert Augustinus, lib. de Sancta virgin., cap. 13 et 14, et his verbis respondet: *Quasi præsentis necessitatis rationem haberet Apostolus, non providens et consulens in futurum, cum omnis ejus dispensatio, non nisi ad vitam æternam vocet*; verba ergo illa, *propter instantem necessitatem*, D. Thom., Cajetan. et alii simpliciter exponunt, ut sonant de necessitatibus quæ ex conjugio consequuntur, propter quas vitandas consuluit virginitatem servare; addunt tamen non perstitisse Apostolum in sola illa ratione, sed addidisse aliam ex honestate rei desumptam, dicens: *Quoniam bonum est homini sic esse.* Addit Theophylactus Paulum dixisse, conducere hominem a nuptiis abstinere propter rei uxoriæ difficultates atque molestias, ne quis putaret abstinendum esse a matrimonio, tanquam a re impura et immunda. Alii per instantem necessitatem hujus vitæ brevitatem intelligunt, propter quam bonum est perfectionis viam apprehendere juxta illud, quod statim subjungit idem Apostolus: *Hoc autem dico, fratres, tempus breve est, usque ad illa, Præterit enim figura hujus mundi.* Hoc significavit Hieronymus, epist. 22, ad Eustochium, dicens: *Quæ est ista necessitas, quæ aufert gaudia nuptiarum? tempus brevissimum est, reliquum est, ut qui habent uxores, sic sint quasi non habeant.* Et contra Helvidium, in fine, ait: *Quæ est ista necessitas? vae prægnantibus et nutrientibus in illis diebus*, quod repetit lib. 1 contra Jovinianum. Chrysostomus autem, homil. 19 in 1 ad Corinth., utramque expositionem paucis verbis complexus fuisse videtur, dicens: *Deinde præsentium aufert causam instantem necessitatem, et tempus contractum et afflictionem: multa enim attrahit matrimonium, quæ et hic tacite significavit.* Quæ expositio mihi maxime probatur; existimo enim instantem necessitatem vocasse Apostolum, illam quam in hac vita habemus vacandi divinis rebus, et consequenter abstinendi ab omnibus aliis quæ illas impedire possunt, quæ necessitas partim oritur ex brevitate vitæ præsentis, partim ex curis et sollicitudinibus ejusdem. Quæ necessitate, ut Augustinus supra notavit, specialiter premitur vita conjugalis, non